

Bijlage 12: Protocol Prikaccidenten voor schoonmaakwerkzaamheden

1. INLEIDING

“Prikaccident” is de verzamelnaam voor prik-, snij en spatongevallen: iedere gebeurtenis waarbij een werknemer in aanraking komt met bloed of lichaamsvloeistoffen van een andere persoon en dit komt op wonden en/of op de slijmvliezen. Meest voorkomende voorbeelden van een prikaccident:

- een verwonding met een scherp voorwerp (bijvoorbeeld: prikken aan een naald, snijden aan glas, mesjes) dat mogelijk met bloed verontreinigd is;
- spatten van bloed in de ogen, mond en/of op beschadigde huid (bijvoorbeeld: gescheurde nagelriemen, kloven, eczeemplekken of andere wondjes).

Hierdoor kán het risico ontstaan op besmetting met bloedoverdraagbare virussen (Hepatitis B, Hepatitis C, HIV).

1.1. DOEL VAN DIT PROTOCOL

Het voorkomen van besmetting met bloedoverdraagbare aandoeningen (BOA) door prikaccidenten.

Het feitelijke protocol bestaat uit twee delen:

- A. Protocol preventie prikaccidenten: voorschriften ter voorkoming van prikaccidenten
- B. Protocol afhandeling prikaccidenten: voorschriften hoe te handelen als er toch een prikaccident optreedt.

In de bijlage is het registratieformulier prikaccidenten opgenomen.

1.2. DOELGROEP

Dit protocol is bedoeld voor werkgevers, werknemers en opdrachtgevers van schoonmaakbedrijven

1.3. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Werkgever:

Preventie prikaccidenten

- o Risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E)
Een werkgever is verplicht periodiek een RI&E uit te voeren. Uit de RI&E moet blijken of – en zo ja, op welke werkplekken en bij welke werkzaamheden – er een gerede kans bestaat dat de werknemer op een zodanige wijze in contact komt met bloed dat er een verhoogd risico op besmetting met bloed overdraagbare aandoeningen (BOA). Indien dit het geval is, dient beschreven te zijn op welke wijze prikaccidenten voorkomen respectievelijk afgehandeld dienen te worden.
- o Overleg met de opdrachtgever
De werkgever heeft vóór de aanvang van de werkzaamheden met de opdrachtgever overleg over:
 - Ruimten en omstandigheden waarin blootstelling aan bloed of andere lichaamsvloeistoffen mogelijk is
 - Te hanteren preventiemaatregelen.De werkgever spreekt opdrachtgever aan op eventueel risicovolle situaties.
- o Maatregelen ter voorkoming van prikaccidenten
De werkgever is verplicht om:
 - Voorschriften en werkwijzen ter voorkoming van prikaccidenten op te stellen
 - (Nieuwe) werknemers juist te instrueren over de te volgen werkwijzen
 - Werknemers te voorzien van de noodzakelijke en juiste persoonlijke beschermingsmiddelen
 - Ervoor te zorgen dat op de werkplek beschikbaar zijn: tang om scherpe voorwerpen mee op te pakken, stevige containers voor ‘risicovol’ afval, chloortabletten, EHBO-does met daarin ontsmettingsmiddel en plastic pleisters.
 - Erop toe te zien dat werknemers de voorschriften naleven en de beschermingsmiddelen gebruiken
- o Aanbieden preventieve vaccinatie
Indien uit de RI&E blijkt dat er een gerede kans bestaat dat de werknemer tijdens zijn werkzaamheden op een zodanige wijze in contact komt met bloed dat hij of zij de kans loopt besmet te worden met Hepatitis B, dan stelt de werkgever de werknemer in de gelegenheid zich preventief te laten vaccineren tegen Hepatitis B. Tegen de andere infecties is geen vaccinatie mogelijk. Het is de vrije keuze van de werknemer of hij of zij zich preventief laat vaccineren, vanwege de integriteit van het eigen lichaam. De werkgever draagt de kosten van de preventieve vaccinatie.

Afhandeling prikaccidenten

- o Voorschriften handelwijze na prikaccident
De werkgever is verplicht om:
 - Voorschriften op te stellen hoe te handelen bij prikaccidenten (zie....)
 - (Nieuwe) werknemers over de handelwijze te instrueren
 - Erop toe te zien dat werknemers de voorschriften naleven
 - De noodzakelijke organisatorische maatregelen te treffen
- o Aanbieden behandeling na blootstelling
De werkgever is verplicht om een werknemer die blootgesteld is aan mogelijk besmet bloed of andere lichaamsvloeistoffen de mogelijkheid te bieden om, op basis van afweging van de risico's, een medische behandeling te ondergaan.
- o Afhandeling prikaccident
De werkgever:
 - Respecteert de lichamelijke integriteit en privacy van de werknemer
 - Registreert het prikaccident
 - Zorgt voor begeleiding van de betrokken werknemer
 - Evalueert het prikaccident

Werknemer:

Preventie prikaccidenten

- o Naleving voorschriften en instructies
De werknemer is verplicht de door of namens de werkgever gegeven voorschriften en instructies na te leven.
- o Persoonlijke beschermingsmiddelen
De werknemer is verplicht de door de werkgever ter beschikking gestelde beschermingsmiddelen op de juiste wijze te gebruiken
- o Melding onveilige situaties
De werknemer brengt de door hem/haar opgemerkte onveilige situaties terstond ter kennis aan de werkgever of degene die namens deze ter plaatse met de leiding is belast.

Afhandeling prikaccident

- o Opvolgen voorschriften handelwijze na prikaccident.
De werknemer is (mede)verantwoordelijk voor de goede afhandeling van een hem overkomen prikaccident.
De werknemer:
 - Volgt de voorschriften voor afhandeling van een prikaccident op, respectievelijk verleent aan de uitvoering hiervan zijn medewerking, voor zover dit niet strijdig is met zijn recht op lichamelijke integriteit.
 - Ondergaat (voor zover van toepassing en voor zover niet strijdig met zijn recht op lichamelijke integriteit) de noodzakelijke nacontroles of vervolgvaccinaties.
 - Verstrekt de bedrijfsarts desgewenst de noodzakelijke informatie.

Opdrachtgever:

Preventie prikaccident

- o Informatieplicht
De opdrachtgever is verplicht het schoonmaakbedrijf te informeren over:
 - Aanwezige ruimten en omstandigheden waarin blootstelling aan bloed of andere lichaamsvloeistoffen mogelijk is.
 - Genomen maatregelen om de eigen medewerkers te beschermen tegen deze blootstelling (bronbestrijding, persoonlijke beschermingsmiddelen, preventieve vaccinatie e.d.)

2. BLOOTSTELLING AAN BLOED OF ANDERE LICHAAMSVLOEISTOFFEN

De meest voorkomende voorbeelden waarbij de werknemer in aanraking komt met bloed of andere lichaamsvloeistoffen zijn:

- o Prik-/snijongeval: een verwonding met een scherp voorwerp (bijvoorbeeld: prikken aan een naald, snijden aan glas, mesjes).

- o Spatongeval: spatten van bloed of andere lichaamsvloeistof in de ogen, mond en/of op de huid.

3. BLOOTSTELLINGSRISICO

Van blootstellingrisico is sprake als:

- o Bij prik-/snijongeval: het scherpe voorwerp mogelijk verontreinigd is met bloed of andere lichaamsvloeistof en het scherpe voorwerp gaat dóór de huid heen;
- o Bij spatongeval: bloed of andere lichaamsvloeistof spat op een beschadigde huid of in ogen, mond of andere slijmvliezen.

A. PROTOCOL PREVENTIE PRIKACCIDENTEN

Doel: het voorkomen van prikaccidenten door hygiënisch, zorgvuldig en veilig te werken.

1. ALGEMENE VOORSCHRIFTEN

Werkgever:

- Instrueert elke werknemer vooraf goed over de blootstellingrisico's en over de op te volgen voorschriften en werkwijzen.
- Stelt de werknemer die kans loopt op besmetting in de gelegenheid zich - voor rekening van werkgever - preventief te laten vaccineren tegen Hepatitis B.
- Voorziet werknemers van de noodzakelijke en juiste persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Zorgt dat op de werkplek de voorgeschreven benodigdheden aanwezig en toegankelijk zijn.
- Ziet erop toe dat de werknemers de voorschriften naleven en de persoonlijke beschermingsmiddelen gebruiken.

Werknemer:

- Leeft de voorschriften en instructies na en gebruikt de persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Vraagt bij onduidelijkheden informatie aan de leidinggevende.
- Spreekt collega's aan op werkwijzen die afwijken van onderstaande voorschriften.

2. PERSOONLIJKE HYGIËNE VOORSCHRIFTEN

- Was altijd de handschoenen en de handen na het werk
- Was altijd de handen voor het eten
- Dek gescheurde nagelriemen, kloven, eczeemplekken of andere wondjes altijd goed af met plastic pleisters en/of handschoenen

3. PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

- Maak - als er kans bestaat op contact met bloed of andere lichaamsvloeistoffen - altijd gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

3.1. Handschoenen

Indicaties:

Draag altijd handschoenen bij:

- Bij wondjes aan handen of open huid door eczeem, zeker als deze niet (goed) zijn afgedekt met een plastic pleister.
- Bij het reinigen van toiletten en wasbakken.
- Bij het legen van vuilniszakken en -bakken.
- Bij het oppakken van voorwerpen waar vers of gedroogd bloed (bijvoorbeeld zakdoeken met bloed) aan zit.
- Bij het opruimen van condooms.
- Bij het opruimen van bloed.

Gebruik:

- Inspecteer de handschoenen voor gebruik op verkleuring, gaatjes en scheuren
- Vervissel de handschoenen na beschadiging.
- Was na het werk altijd de handschoenen (hou de handschoenen daarbij aan).
- Trek de gewassen handschoenen bij voorkeur binnenste buiten uit.

Materiaal:

- Bij voorkeur (medische) handschoenen (Nitril). Deze bieden tevens de beste bescherming tegen chemische stoffen, waaronder cytostatica.

3.2. Veiligheidsbril, masker

Indicaties:

- Draag altijd een veiligheidsbril en masker bij risico op spatten van bloed in ogen, mond en neus (bijvoorbeeld bij schoonspuiten onder hoge druk)

Materiaal:

- Ruimzicht-veiligheidsbril
- P2/FFP2 kwartmasker of EN149 halfgelaatsmasker

3.3. Beschermende kleding

Indicaties:

- Draag altijd beschermende kleding - eventueel (disposable) overschort bij het opruimen van bloed.

Materiaal:

- Een overschort moet bescherming bieden aan de armen en aan de voor- en zijkant van het lichaam.
- Het materiaal van de overschort moet vochtafstotend zijn.

Gebruik:

- Draag het overschort niet buiten de werkruimte.
- Verwissel het overschort na bevuilding met bloed of andere lichaamsvloeistoffen.

4. VOORSCHRIFTEN BIJ LEGEN VAN AFVALZAKKEN- EN BAKKEN

Benodigheden:

- Handschoenen

Werkwijze:

- Draag handschoenen. Inspecteer de handschoenen voor gebruik op verkleuring, gaatjes en scheuren. Controleer of de handschoenen goed aansluiten.
- Grijp nooit, zelfs niet met handschoenen aan, in afvalzakken of -bakken.
- Leeg afvalbakken door ze om te kiepen.
- Afvalzakken nooit over de schouder gooien of langs het been laten schuren. Zorg dat er afstand is tussen lichaam en de afvalzak.
- Afvalzakken nooit aandrukken, ook niet in een container.
- Afvalzakken niet te strak dichtknopen.

5. VOORSCHRIFTEN BIJ OPRUIZEN VAN SCHERPE VOORWERPEN

Benodigheden:

- Tang
- Hardplastic container

Werkwijze:

- Pak scherpe voorwerpen waar mogelijk bloed of andere lichaamsvloeistoffen aanzitten nooit op met de handen.
- Gebruik een tang of een ander hulpmiddel om het scherpe voorwerp op te rapen of veeg het bijeen zonder er met de handen aan te komen.
- Gooi scherpe voorwerpen nooit in een (afval)zak maar in een hardplastic container.

6. VOORSCHRIFTEN BIJ OPRUIZEN VAN BLOED

Deze voorschriften gelden ook als het bloed al is ingedroogd!

Bloed mag alleen opgeruimd worden door werknemers die daarvoor onderstaande speciale instructies hebben gehad. -De niet geïnstrueerde werknemer gaat niet zelf te werk, maar meldt het bij de directleidinggevende.

Benodigheden:

- Handschoenen.
- Beschermende kleding - eventueel (disposable) overschort.
- Ruimzicht-veiligheidsbril.
- P2/FFP2 kwartmasker of EN 149 halfgelaatsmasker.
- 2 emmers met chlooroplossing (chloortablet of verdunde chloor).
- Absorberend papier of doeken.
- Afvalcontainer, eventueel hardplastic veiligheidscontainer.
- Handalcohol.

Werkwijze:

- Draag handschoenen. Inspecteer de handschoenen voor gebruik op verkleuring, gaatjes en scheuren. Controleer of de handschoenen goed aansluiten.
- Draag beschermende kleding, eventueel (disposable) overschort.
- Bij kans op spatten in ogen, neus en mond (bijvoorbeeld bij schoonspuiten onder hoge druk): gebruik ruimzicht-veiligheidsbril en P2/FFP2 kwartmasker of EN 149 halfgelaatsmasker.
- Zet 2 emmers met chlooroplossing (chloortablet of verdunde chloor) klaar: één voor de handschoenen en één voor de plaats waar het bloed ligt.
- Verwijder het meeste bloed met absorberend papier of doeken.
- Gooi het absorberend papier of de doeken na gebruik direct in een hardplastic afvalcontainer. Doe dit voorzichtig, probeer niet te spetteren.
- Gebruik een tang of een ander hulpmiddel om eventuele scherpe voorwerpen in het bloed op te pakken; nooit met de handen aanpakken. Scherp afval in afvalcontainer doen.
- Spoel de handschoen af in één van de emmers met chlooroplossing.

- Verwissel handschoenen.
- Desinfecteer de plaats met de tweede emmer chlooroplossing-
- Ruim de chlooroplossing en het resterende bloed op met absorberend papier of doeken; gooi deze na gebruik direct in een hardplastic afvalcontainer.
- Spoel de handschoenen af met water en zeep.
- Trek de handschoenen bij voorkeur binnenste buiten uit en gooi ze weg (afvoeren in afvalzak).
- Was de handen goed met handalcohol (zo mogelijk) en vervolgens met water en zeep.

7. VOORSCHRIFTEN BIJ OPRUIMEN VAN URINE, ONTLASTING en BRAAKSEL

Deze voorschriften gelden ook als de urine, ontlasting of het braaksel al is ingedroogd!

Benodigheden:

- Handschoenen.
- 1 emmer met chlooroplossing (chloortablet of verdunde chloor)
- Absorberend papier of doeken.
- Afvalcontainer.

Werkwijze:

- Draag handschoenen Inspecteer de handschoenen voor gebruik op verkleuring, gaatjes en scheuren. Controleer of de handschoenen goed aansluiten.
- Zet de emmer met chlooroplossing en de afvalcontainer klaar
- Maak de plek vrij van obstakels
- Verwijder de urine, ontlasting en/of braaksel met het absorberende papier of doeken en gooi deze direct in de afvalcontainer. Doe dit voorzichtig, probeer niet te spetteren.
- Reinig de plaats vervolgens met de chlooroplossing.
- Spoel de handschoenen af met water en zeep.
- Trek de handschoenen bij voorkeur binnenste buiten uit en gooi ze weg (afvoeren in afvalzak).
- Was de handen goed met water en zeep.
- Smeer handen, inclusief nagelriemen, in met (hand)crème.

B. PROTOCOL AFHANDELING PRIKACCIDENTEN

Doel: het voorkomen van het ontwikkelen van een bloeoverdraagbare aandoening (Hepatitis A, Hepatitis B, HIV)

VERANTWOORDELIJKHEDEN

Werkgever

- o Is verantwoordelijk voor de goede afhandeling van een prikaccident.
 - De werkgever is verplicht om een werknemer die blootgesteld is aan mogelijk besmet bloed of andere lichaamsvloeistoffen de mogelijkheid te bieden om, op basis van afweging van de risico's, een medische behandeling te ondergaan.
 - Zorgt ervoor dat de werknemers weten hoe te handelen wanneer zij geconfronteerd worden met een prikaccident
 - Zorgt ervoor dat steeds actuele schriftelijke informatie over de handelwijze bij een prikaccident voorhanden is op de werkplek:-
 - o Voorschriften afhandeling prikaccident
 - o (Actuele) contactgegevens instelling voor medische behandeling
 - Zorgt ervoor dat op de werkplek een correct gevulde EHBO-does aanwezig en toegankelijk is-
 - Is verantwoordelijk voor begeleiding van het slachtoffer bij het verkrijgen van adequate hulp-
 - Meldt het prikaccident bij de opdrachtgever, gaat na of het ongeval voorkomen had kunnen worden, neemt maatregelen indien dit het geval blijkt te zijn en past zonedig de RI&E aan-
 - Is verplicht een prikaccident te registreren.
 - Draagt zorg voor opname van relevante informatie in het medisch dossier van de werknemer
- o Respecteert de lichamelijke integriteit en privacy van de werknemer

Werknemer

- o Is (mede)verantwoordelijk voor de goede afhandeling van een hem overkomen prikaccident:
 - Volgt de voorschriften afhandeling prikaccidenten op, respectievelijk verleent aan de uitvoering hiervan zijn medewerking, voor zover dit niet strijdig is met zijn recht op lichamelijke integriteit-
 - Ondergaat (voor zover van toepassing en voor zover niet strijdig met zijn recht op lichamelijke integriteit) de noodzakelijke nacontroles of vervolgvaccinaties-
 - Verstreckt de bedrijfsarts desgewenst de noodzakelijke informatie-

AFHANDELING PRIKACCIDENT

1. ONTSMETTEN

Bij prik- of snijongeval:

1. Laat wond altijd goed dóórbloeden
2. Was de wond grondig en spoel de wond met water onder een kraan
3. Ontsmet de wond met een wondontsmettingsmiddel (bijvoorbeeld: jodium of ontsmettingsdoekjes uit de EHBO-doos)

Bij spatongeval op ogen, mond of andere slijmvliezen:

Spoel ogen, mond en/of andere slijmvliezen goed met schoon water

2. MELDEN BIJ LEIDINGGEVENDE

Meld (na het ontsmetten van de wond, ogen, mond of huid) het prikaccident direct bij de leidinggevende.

3. DOORSTUREN VOOR MEDISCHE BEHANDELING

1. Stuur **elk** slachtoffer van een prikaccident **zo snel mogelijk, maar zeker binnen 2 uur** door voor medische behandeling.
2. Laat het slachtoffer niet alleen reizen, maar **onder begeleiding**
3. Neem – zo mogelijk en op een veilige manier – het voorwerp waaraan het slachtoffer zich verwond heeft of een voorwerp waarop eventueel gespat is mee. Spoel het voorwerp niet schoon, zodat te onderzoeken is of sprake is van besmet materiaal.
4. Vul – zo mogelijk – het registratieformulier prikaccidenten in en neem dit mee naar de medische behandelaar.

4. REGISTRATIE PRIKACCIDENT

1. Registreer het prikaccident op het daarvoor bestemde formulier
2. Zend een kopie van het registratieformulier naar de RAS ten behoeve van de centrale brancheregistratie van prikaccidenten.

5. NAZORG

- o Begeleiding betrokken werknemer
 1. Bespreek het prikaccident met de betrokken werknemer. Respecteer hierbij de privacy van de werknemer; de werknemer kan niet verplicht worden medische informatie te verstrekken aan werkgever.
 2. Verwijs de werknemer naar de bedrijfsarts. Deze kan nadere informatie over de risico-inschatting en eventuele vervolgacties geven en de werkgever, met inachtneming van de privacy van de werknemer, hierover informeren.
- o Evaluatie prikaccident
 1. Meld het prikaccident bij de opdrachtgever.
 2. Ga na of het ongeval voorkomen had kunnen worden, neem maatregelen indien dit het geval blijkt te zijn en pas zo nodig de RI&E aan.

